

Locale Belangen

Orgaan van de Vereeniging voor Locale Belangen.

Versijnt den 1sten en 16den van elke maand.

De Vereeniging is opgericht in 1912 en als rechtspersoon erkend bij Gouvernements Besluit d. d. 31 Juli 1922 No. 75. Zij stelt zich ten doel, de ontwikkeling van het gewestelijk en plaatselijk zelfbestuur en de algemeene belangen van locale ressorten te bevorderen.

Commissie van Redactie:

F. W. M. KERCHMAN, G. de RAAD, R. SLAMET.

Redactie-Secretaris: H. OBBINK.

Redacteur voor locaal-technische aangelegenheden: J. J. G. E. RÜCKERT.

Vaste medewerkers: Mr. C. J. van HASSELT, Gerard JANSEN, Mr. M. D. de JONG,

Th. van KEMPEN, en Dr. H. J. LEVELT.

Opneming van een stuk beteekent niet, dat de Redactie zich met den inhoud vereenigt.

Stukken den Secretaris betreffende te zenden aan den heer G. de Raad, Karrenweg 204, Semarang, die betreffende den Penningmeester aan den Heer F. W. M. Kerchman, Pendrian 23, Semarang. Alle voor de Redactie bestemde stukken te zenden aan den Redactie-Secretaris, den heer H. Obbink, Palmenlaan Zuid 41, Semarang.

Resident en Regentschapsraad.

In het Soerabajasch Handelsblad van 14 Augustus j.l. komt onder den bovenstaanden titel een artikel voor, waarin een conflict wordt behandeld tusschen een ongenoemden regentschapsraad en den resident. Deze laatste had aan de regenten in zijn afdeeling de opdracht gegeven, om alle adviezen op verzoekschriften, uitgebracht door aan den regent ondergeschikte landsdienaren, zooals die, betrekking hebbende op de oprichting van bedrijven ingevolge de hinderordonnantie, de petroleum ordonnantie of op den aanleg van railbanen voor ondernemingen, door tusschenkomst *van den resident* aan de regenten te doen indienen.

Ziedaar weder een schoone maatregel ter bevordering van de vrijheid van spreken in, van vrijheid van handelen door den regentschapsraad. Inderdaad een zeer intelligente uitvinding om de regentschapsraden nog meer in banden te slaan, dan ze reeds zijn gedaan. De bedoelde resident vindt zichzelf blijkbaar nog niet voldoende macht toegekend door het repressieve toezicht, dat hij ten allen tijde mag uitoefenen, hij wil ook nog preventief werkzaam zijn. In strijd met den geest der wet, zoo de bovenbedoelde handelwijze al een handig toepassen is van de letter, wil men de raden niet de minste ruimte laten om zelf te handelen.

Het Soerabajasch Handelsblad scheen het te bevreemden, dat het college van gecommiteerden tegen dezen maatregel in verzet kwam. Het noemde de opvatting van gecommiteerden zelfs eigenaardig. Dit college toch wees er op, dat, handelende, zooals door den resident gelast, niet de raad of het college van gecommiteerden maar de resident eigenlijk zou beslissen. Dit is volkomen juist. Immers in de eerste plaats valt het zeer te betwijfelen, of een regentschapsraad uitdrukkelijk tegen het door den resident eenmaal gefiatteerde advies in zou durven handelen. In de tweede plaats bezit de resident, mocht de raad in een gegeven geval toch eens eigen inzicht volgen, nog wel middelen om den raad te nopen hem te volgen, want behalve het preventief toezicht, dat hij wenscht te hebben, bezit hij nog het repressieve toezicht. In deze zaken zou de resident dan zoo ongeveer zijn oude machtspositie handhaven.

Het is natuurlijk, dat de bewonderaars van het oude systeem iets dergelijks toejuichen. Zij, die nog steeds meenen, dat het landsvaderlijke bestuur ook in dezen modernen tijd de voorkeur verdient, boven het tegenwoordige, zullen elken maatregel toejuichen, die in het tegenwoordige stelsel wordt ingeschoven, om den nieuwen toestand weder nabij te brengen aan de oude wijze van doen. Maar het groote bezwaar hiertegen is, dat men het nieuwe zoo de eerlijke kans beneemt, om zich te ontwikkelen en tot bloei te geraken. Een raad, die van boven en beneden ingekneld zit in adviezen en het veto van den resident kan niet tot eenige zelfstandigheid geraken.

De resident verdedigde de door hem gegeven opdracht, door aan te voeren, dat het geenszins in zijn bedoeling lag een soort preventief toezicht uit te oefenen op den regentschapsraad of het college van gecommiteerden. Doch hoe is dit anders op te vatten? Vooreerst krijgt men op deze wijze toch censuur op de den raad voorgelegde adviezen. Alleen, wat den resident goeddunkt wordt kenbaar gemacht aan den raad. Slechts wat de toets zijner kritiek kan doorstaan wordt medegedeeld. Ten slotte hoort men op deze wijze slechts *zijne* meening. De voorts officieel niet nader ingelichte raad komt dan, wanneer zijn zienswijze niet strookt met het advies van den resident voor de moeilijke keuze om of te slikken wat voorgezet wordt en alles is dan verder pais en vrêe, of den strijd moedig aan te binden met hem, die het toezicht op den raad uitoefent, in de vaste wetenschap, dat in negen van de tien gevallen slechts verlies zal zijn te boeken. De resident had zooals hij zeide, niet de bedoeling, de autonomie van den regentschapsraad aan te tasten, maar schoone bedoelingen plaveien nu eenmaal een minder schoonen weg, in elk geval een weg met een minder schoon einde. Formeel moge hij gelijk hebben, formeel moge het fiat van den resident op de adviezen zijner ondergeschikten, geen invloed behoeven uit te oefenen op de beslissingen van den raad, de realiteit is toch, dat het dit wel zal doen en in vele gevallen zal zelfs een dikwijls nuttige en openbare gedachtenwisseling over de publieke zaak achterwege blijven,

wanne
gespro
stukke
woord
tot hel
tot eer
geen s
ging v
vergad
tot een
den vo
te bein
marion

Maar
door h
kunde,
hij der
een ne
volledi
ambter
blijkb
aanklev
van het
deringe
zaken,
een sta
moeien
Maar l
wijsma
terwijl
onjuist
der Re
dat de
vormer
sluiten
zouden
nieuw
strikt g
lang be
scherm
van een
dit laan

wanneer de wetenschap bij de raadsleden bestaat, dat de resident heeft gesproken. De openbare zaak wordt dan weer beslist door de wisseling van stukken, geheime stukken en zeer geheime stukken tusschen den vertegenwoordiger van het centrale gezag en zijn ondergeschikten en de gelegenheid tot het nemen van zelfstandige besluiten, het uitoefenen der autonomie, wordt tot een belachelijk spotbeeld. Er ontbreekt nog maar aan, dat de regent geen stukken aan den raad mag doen toekomen, tenzij met volledige machtiging van zijn chef. Dan wordt de heele zaak tot een paskwil en kunnen de vergaderingen der regentschapsraden en hun beraadslagingen zich bepalen tot een aantal kamerslagen en het voorlezen van de agendapunten door den voorzitter. De bedoeling is blijkbaar om den regentschapsraad dusdanig te beïnvloeden, dat de resident maar aan de touwtjes trekt en het geheele marionettentheater zet zich in beweging.

Maar dit zegt de resident natuurlijk niet. Volgens hem, is hij getroffen door het feit, „dat het den lageren of jongeren Inheemschen ambtenaren aan kunde, inzicht en nauwgezetheid maar al te vaak ontbreekt” en dies wil hij den raad voorzien van doorwrochte, goed verzorgde adviezen. Inderdaad een nobel streven, welks ernst men moet bewonderen, maar waarin ook volledig is uitgedrukt de mate van achting, die de betrokken regeeringsambtenaar heeft voor het kritisch vermogen van den raad. Hij behoort blijkbaar tot die B.B. ambtenaren, die eigenlijk de heele decentralisatie met al den aankleve van dien nutteloos en schadelijk vinden. Alleen in de beproefde handen van het B.B. is hanteering van hinderwet etc. veilig en de locale raden zijn vergaderingen van menschen, die oordeelen zonder oordeel des onderscheids over zaken, die ze niet beheerschen en waarvan ze de portée niet begrijpen. Het is een standpunt, waarop men zich plaatsen kan, en dat dan natuurlijk alle belemmerenis van den B. B. ambtenaar met de regentschapsraden doet toejuichen. Maar laat men er dan rond voor uitkomen en zich zelf en anderen niet wijsmaken, dat men niets in den zin heeft tegen de autonomie der raden, terwijl men bezig is, die in den wortel aan te tasten. Men is bevreesd voor onjuiste beslissingen. Vandaar het repressieve toezicht geregeld in art. 124 der Regentschapsordonnantie. Dit is logisch en behoorlijk. Reeds de eisch, dat de organen van den staat, een zoo harmonisch mogelijk geheel moeten vormen stelt op den voorgrond, dat de lagere raden maar niet allerlei besluiten mogen nemen, die de wet aantasten of de welvaart ondermijnen zouden. Er kan geen bezwaar bestaan tegen het feit, dat dit toezicht bij nieuw ingestelde jonge raden een weinig scherper wordt uitgeoefend, dan strikt genomen het geval zou zijn, wanneer men te doen had met reeds lang bestaande raden: Doch om die raden nu ook van onder af op te beschermen tegen mogelijk niet geheel deugdelijke adviezen, dat getuigt toch van een zoo deugdelijk wantrouwen tegenover de regentschapsraden, dat dit laatste zeer zeker aan het volmaakte grenst.

De betrokken resident was zeer pijnlijk verrast, toen het hem bleek, dat gecommiteerden zijn maatregel niet waardeerden en dat men zich meende te moeten beklagen bij het college van gedeputeerden over deze aanranding van de regentschapsautonomie door den resident. Hij was toch uit eigen ervaring bekend met de praktijk van de behandeling van verzoekschriften in de materie, die aan de orde was, en hij wist hoe lastig het was voor het secretarie-personeel om de betrekkelijke besluiten goed op te maken, vooral wanneer niet beschikt kon worden over deugdelijke en volledige adviezen. Hij had zich vermoedelijk al voorgesteld, dat hij zijn hulp nog verder zou uitstrekken en ook maar vast de besluiten in concept opmaken, de raad of het college van gecommiteerden had dan niets meer te doen, dan zijn doorwrocht advies met concept-besluit goed te keuren en te teekenen en orde en rust en veiligheid zouden weer voor lang verzekerd zijn.

Maar die raden maken zelf nog liever blijkbaar fouten, dan aan den leiband te loopen van den B. B. ambtenaar, die ook wel eens fouten maakt (er zijn tenminste in het verleden nog wel eens enkele ontdekt), doch dan zijn het tenminste fouten voortkomende uit overmaat van nauwkeurigheid en nadenken. Die raden denken zelf ook nog wel eenig kritisch vermogen te hebben, om wat betreft hun toegezonden adviezen kaf van koren te kunnen onderscheiden. Zij toonen zich in het geheel niet gesticht over het feit, dat de resident hen alleen adviezen wil toezenden, gekeurd en geschild door zijn ongetwijfeld bekwame hand. Zij toonen, om het kort te zeggen een zekeren onwil, om de marionetten te worden van den hoogen bestuurder. De zoo dikwijls reeds dood verklaarde regentschapsraden toonen hier levend te zijn, d. w. z. een *eigen* wil te hebben om een *eigen* weg te volgen. Zij weigeren om zonder meer adviezen „merk Resident” te ontvangen, zij willen zooveel mogelijk met eigen oogen zien.

Zoo worden de beste bedoelingen miskend in deze snoode wereld. En niet alleen door dien jongen regentschapsraad, die met zijn gecommiteerden meent, dat de opdringerige liefde van den B. B.-er van de hand moet worden gewezen, doch zie het college van gedeputeerden was het in dezen met den raad eens en meende, dat behandeling van bepaalde verzoekschriften, zelfs zonder residentelijk advies kon plaats hebben in den raad. De handwijze van den resident achtte het college van gedeputeerden in strijd met de het regentschap nu eenmaal verleende autonomie.

De Gouverneur van de provincie, waarin al dit schoons gebeurde, meende wederom, dat de resident gelijk had, maar dat bovendien deze zaak eigenlijk het college van gedeputeerden heelemaal niet raakte, aangezien ze betrof het toezicht van den resident, bedoeld in art. 124 der Regentschapsordonnantie.: Men ziet dus weer zooals in zoovele andere zaken, hoe het B. B. altijd verenigd optrekt tegen alles, wat maar eenigszins de idee der zelf-

regeering schijnt te bevorderen. Bij het B. B. immer een aangrijpen van elke letter der wet en elke wetsinterpretatie om de macht in handen te houden. Van hoogerhand is wel eens beweerd, dat het een legende is, dat het B. B. vijandig staat tegenover de decentralisatie, doch het is zeer merkwaardig, dat geen B. B.-er een poging kan doen om zijn macht te vergrooten of aanstonds vindt hij steun bij zijn chef. Ronder en opener zou het zijn, als men verklaarde: „Inderdaad, wij zien 's Lands belang zoodanig verbonden aan een groote macht van het B. B., dat wij in terugdringing van de positie van ons corps onheil voor het land zien en in opheffing dier positie heil en zegen”. Dat was tenminste een standpunt, en daarover ware een en ander in het midden te brengen. Doch nu is het steeds één punt, dat men naar voren brengt als bijzonder belangrijk en den zegen der decentralisatie met den mond roemende draait men haar voorzichtig met elegante handbewegingen den nek om. „Wij B. B. ambtenaren vormen de wet en de interpretatie der wet en al die locale raden zijn pas goed als ze piepen, zooals wij zingen”.

De adviseur voor de decentralisatie deed als arbiter uitspraak in deze zaak. Den Gouverneur der provincie gaf hij gelijk, inzooverre het door den resident uitgeoefende toezicht inderdaad niet door het college van gedeputeerden behoorde te worden becritiseerd. Doch wat de zaak zelve betrof, deelde hij mede dat de resident niet zou *mogen* eischen, dat over bepaalde aangelegenheden eerst werd beslist, nadat de resident hierover advies heeft uitgebracht. M. a. w. de regentschapsraad staat geheel vrij tegenover den resident. Alleen maar, wanneer de raad van de diensten der aan regent en mitsdien aan den resident ondergeschikte landsdienaren gebruik wil maken om advies te krijgen in de een of andere zaak, moet dit advies door intermediair van den resident aan den raad worden aangeboden, zoo hij dit van zijn ondergeschikten eischt.

Wanneer we het wel zien, ligt het terrein hier vol voetangels (wettelijke en niet-wettelijke) en klemmen. Maar vast is komen te staan, dat in elk geval de regentschapsraad geen adviezen van of namens den resident behoeft af te wachten. Vast ook voor de zooveelste maal, dat het B. B. elk voordeel in zijn positie wenscht te benutten om de autonomie der raden zooveel mogelijk den schijn te doen naderen. Vast ook, dat de regentschapsraden eerst dan tot uitgroei hunner positie kunnen komen, wanneer ze beschikken over eigen personeel, dat onafhankelijk van den regent als bestuursambtenaar en dus onafhankelijk van den resident zijn arbeid kan verrichten. Fouten zullen er dan gemaakt worden, zeer zeker, evenals vroeger; verkeerde adviezen zullen er dan wel eens uitgebracht worden, evenals vroeger, maar de vraag of aantal en kwaliteit dier fouten en verkeerde adviezen in belangrijke mate grooter zal wezen dan vroeger, zal door den rasechten B. B.-er met ja, door hem, die gelooft in de regeerkracht der bevolking in haar verschillende geleidingen, met neen beantwoord worden.

Arbeidsbemiddelingwet.

Het op 1 Maart 1929 bij de Tweede Kamer der Staten Generaal ingediend wetsontwerp tot wettelijke regeling der arbeidsbemiddeling, werd in Mei 1930 d.a.v. behandeld en met groote meerderheid van stemmen aangenomen. De laatste mail bracht ons inmiddels het bericht, dat de Eerste Kamer reeds een Voorloopig Verslag heeft uitgebracht en het laat zich aanzien, dat het wetsontwerp binnen niet al te langen tijd het Staatsblad zal bereiken. Het scheen ons niet ondienstig over het ontwerp, met het oog op hetgeen hier te Lande op dit gebied reeds tot stand werd gebracht, het een en ander, zij het beknopt, naar voren te brengen.

Veel nieuws, behalve dan dat de particuliere arbeidsbemiddeling, al dan niet met winstoogmerk, aan banden wordt gelegd, houdt het ontwerp niet in; het bevat in hoofdzaak alleen dat, wat in Nederland in de praktijk reeds burgerrecht heeft verkregen.

Het ontwerp bestaat uit 64 artikelen en is verdeeld in 4 hoofdstukken. Hoofdstuk I bevat de gebruikelijke bepalingen; hoofdstuk II, handelende over de openbare arbeidsbemiddeling, houdt in voorschriften met betrekking tot de gemeentelijke-, de districts- en de centrale Rijksorganen, de vakafdeelingen, de centrale commissie van bijstand voor de arbeidsbemiddeling en de migratie, de kosten der openbare arbeidsbemiddeling, de administratie en het verstrekken van gegevens; hoofdstuk III handelt over de bijzondere arbeidsbemiddeling met regelingen ten aanzien van de met openbare gelijkgestelde bijzondere arbeidsbemiddeling, de niet met de openbare arbeidsbemiddeling gelijkgestelde bijzondere arbeidsbemiddeling al dan niet met winstoogmerk uitgeoefend; hoofdstuk IV houdt de strafbepalingen in, terwijl hoofdstuk V betrekking heeft op de arbeidsbemiddeling van en naar Nederlandsch Indie, Suriname en Curaçao.

De twee hoofdmotieven, welke tot indiening van het wetsontwerp hebben geleid, zijn wel geweest het ontbreken van eene wettelijke regeling — de openbare arbeidsbemiddeling berust eigenlijk geheel op een koninklijk besluit en op een begrotingspost — en de wenschelijkheid om een regeling te treffen omtrent de onderlinge samenwerking der arbeidsbeurzen, m. a. w. om een wettelijken vorm te geven aan wat in twijfelachtigen vorm reeds bestaat en om tevens bij die gelegenheid nader regelend op te treden.

Men had hier onder meer op het oog het bestaande gevaar door het ontbreken van een wettelijke regeling, dat sommige gemeenten zich zouden onttrekken aan de samenwerking, die uit een algemeen oogpunt bepaaldelijk hoogst gewenscht is, en die het sluiten van het bemiddelingssysteem over het geheele land zou opheffen.

In dit opzicht levert de Stadsgemeente Semarang een voorbeeld. Bestaan in de voornaamste steden hier te lande arbeidsbeurzen, te Semarang werd tot dusverre de wenschelijkheid om een openbaar arbeidsbemiddelingsbureau in het leven te roepen, nog niet ingezien.

De mogelijkheid, dat een bepaalde gemeente zich aan het systeem van een sluitende arbeidsbemiddeling over het geheele land zou onttrekken, waardoor het hoogst mogelijke effect niet verkregen wordt, zal dus in de naaste toekomst in Nederland niet meer bestaan. De ervaring heeft voorts in het Moederland aangetoond, dat verschillende gemeenten, zooals de toestand thans is, die samenwerking, die er zijn moet, niet verschaffen, de overschotten van arbeidsgeslegenheid, waarover zij beschikken niet voldoende of niet tijdig genoeg doorzenden en in ander opzicht ook aan de nationale, landelijke, interlocale arbeidsbemiddeling onvoldoende medewerken. Het gevaar, dat de medewerking achterwege zou blijven en de tekortkomingen in de tegenwoordige practijk, welke thans niet opgeheven kunnen worden, juist omdat men niet over de noodige middelen beschikt van Rijkswege, is dan ook niet denkbeeldig gebleken. Wanneer een deugdelijk stelsel van arbeidsbemiddeling noodzakelijk mag genoemd worden, althans hoogst gewenscht, dan mag dat zeker wel in deze tijden, waar ieder werkgelegenheid benut dient te worden en waar in ieder aanvraag moet kunnen worden voorzien.

Tot dusverre kunnen — zooals hierboven opgemerkt — de Nederlandsche gemeenten een arbeidsbemiddelingsbureau al of niet oprichten en de organisatie volgens eigen inzicht regelen; voortaan zal echter volgens het wetsontwerp door ieder gemeente een arbeidsbeurzen moeten worden opgericht en in stand gehouden. Ontheffing van deze verplichting kan alleen door de Kroon verleend worden, indien op andere wijze voldoende in de arbeidsbemiddeling ter plaatse wordt voorzien.

Als andere motieven, waarop de ontworpen regeling berust kunnen worden genoemd:

- 1e. het treffen van een regeling ten aanzien van de onderlinge verhouding der op dit gebied werkende organen van Rijk en gemeenten.
- 2e. het regelen van de financieele verhouding tusschen Rijk en gemeenten.
- 3e. het regelen van eenige hoofdbeginselen der arbeidsbemiddeling, als het vastleggen van bemiddeling bij werkstaking en uitsluiting, kosteloosheid e. a.
- 4e. het voldoen aan de eischen, welke de ontwerp conventie van Washington van 1919 ten aanzien van arbeidsbemiddeling stelt.

De discussies over het wetsontwerp en de Tweede Kamer der Staten-Generaal zijn niet zeer belangrijk geweest. Van de vele ingediende amende-

menten werden de meeste ingetrokken of verworpen. Het resultaat zal dan ook wel zijn, dat het ontwerp, zooals thans bij de eerste Kamer der Staten Generaal in behandeling, wel ongewijzigd afgekondigd zal worden, hetgeen bij de inwerkingtreding voor de Nederlandsche gemeenten met zich zal brengen, dat in elke gemeente waar zulks nog niet is geschied een arbeidsbeurs (met aan het hoofd een directeur) of een agentschap (met aan het hoofd een agent) der arbeidsbemiddeling zal moeten worden opgericht, al naar gelang de betrokken gemeente 15000 of meer, dan wel minder dan 15000 inwoners telt, voorts het ontwerpen van verordeningen, die aan de goedkeuring van Gedeputeerden Staten zijn onderworpen, en welke betreffen volgens het ontwerp, de taak en de bevoegdheden der commissie; deze worden benoemd door den gemeenteraad, terwijl een instructie voor den directeur of agent door het college van Burgemeester en Wethouders wordt vastgesteld. De benoeming, schorsing, of ontslag, alsmede de bepaling van de jaarwedde van directeur of agent geschiedt door den gemeenteraad.

Het verband tusschen de gemeentelijke organen der arbeidsbemiddeling wordt gelegd door districtsarbeidsbeurzen. Hiertoe zal het Rijk in districten worden verdeeld, terwijl een der in het district gelegen arbeidsbeurzen wordt aangewezen om als districtsarbeidsbeurs op te treden. De directeur der gemeentelijke arbeidsbeurs is dan tevens directeur der districtsarbeidsbeurs.

Het toezicht op de openbare arbeidsbemiddeling komt te berusten bij den Rijksdienst der werkloosverzekering en arbeidsbemiddeling.

Ten aanzien van de kosten, welke de instelling van een arbeidsbemiddelingsbureau met zich brengt, zal de volgende regeling gelden.

De betrokken gemeente krijgt van het Rijk vergoed:

- 1e. 40% van het salaris van den leider, voor zoover hij niet is directeur eener districtsarbeidsbeurs (artikel 36 - 6).
- 2e. de kosten voortvloeiende uit ministriele voorschriften inzake de administratie en het verstrekken van gegevens en inlichtingen.
- 3e. eventueele andere bijdragen in de overige kosten. (artikel 30 - 2), terwijl in de kosten van een districtsarbeidsbeurs, behalve het Rijk, dat $\frac{3}{4}$ deel betaalt, mede wordt bijgedragen door de andere gemeenten in het betrokken district gelegen.

Het wetsontwerp onderscheidt de bijzondere arbeidsbemiddeling in die met de openbare gelijkgesteld, niet gelijkgesteld en uitgeoefend zonder of met winstoogmerk. De gelijkstelling geschiedt, als daartoe een verzoek is gedaan, door den Minister, mits aan bepaalde voorwaarden is voldaan en legt den plicht op tot samenwerking met de organen der openbare arbeidsbemid-

deling. Niet gelijkgestelde instellingen zonder winst oogmerk, moeten statuten, reglementen en tarieven overleggen, welke laatste de goedkeuring behoeven van den Minister. Voor de instellingen met winst oogmerk is vergunning van den Minister noodig, welke voorwaardelijk wordt verleend.

De strafbepalingen dienen om te zorgen, dat op het terrein der bijzondere arbeidsbemiddeling de wet wordt nageleefd.

Hiermede zijn de hoofdpunten, voor zoover van belang, weergegeven.

O.

Is het College van Gedeputeerden bevoegd om besluiten van den Regentschapsraad ter wijziging aan den Regentschapsraad terug te zenden?

De regentschapsraad van Banjoemas heeft in zijn voorlaatste vergadering bij verordening het formulier vastgesteld voor het dwangschrift tot invordering van de vervoermiddelenbelasting in het regentschap Banjoemas en de Regent heeft in opvolging van artikel 64 en 66 der Regentschapsordonnantie, die verordening aan het College van Gedeputeerden aangeboden ter plaatsing in het Provinciaal blad. Die afkondiging heeft echter nog niet plaats gehad, omdat het College van Gedeputeerden van den provincialen Raad van Midden-Java daartegen bezwaar heeft gemaakt. Dat College toch is van oordeel, dat bij de verordening ten onrechte is bepaald, dat het dwangschrift aan het hoofd moet dragen de woorden „in Naam der Koningin”, aangezien weliswaar bij de uitvoering dier verordening het dwangschrift moet worden uitgegeven „in Naam der Koningin”, doch in de wetgeving zelve overeenkomstig Staatsblad 1926 No. 372 die formule moet luiden „In Naam des Konings”. Wanneer de regentschapsraad die wijziging zal hebben aangebracht „staat niets meer aan de afkondiging in den weg”.

De al of niet gegrondheid van het bezwaar van Gedeputeerden in het midden latende (de regentschapsraad achtte het ongegrond) moge hier worden gewezen op deze bedenkelijke bevoegdheid van den regentschapsraad ten opzichte van de bevoegdheid in artikel 52 der Regentschapsordonnantie hem toegekend.

De Regentschapsordonnantie zelve heeft die bevoegdheid met allerlei waarborgen omkleed.

Er zijn besluiten, die niet in werking treden dan na goedkeuring van het College van Gecommitteerden (artikel 58), doch van die weigering der goedkeuring staat beroep open op den Gouverneur-Generaal.

Voort is het College van Gedeputeerden verplicht, om besluiten, die naar zijn meening in strijd zijn met een algemeene of provinciale verordening dan wel met het algemeen belang ter schorsing of vernietiging voor te dragen aan den Gouverneur-Generaal.

Ten aanzien van bovengenoemde regentschapsverordening doet het College geen van beide, doch weigert de afkondiging, zoodat tot heden de verordening nog niet in werking is getreden.

Deze beslissing nu van het College van Gedeputeerden schijnt geheel in te gaan tegen den geest der bestuurs-hervorming. Binnen de grenzen hunner bevoegdheid zijn de Regentschapsraden niet alleen bevoegd het initiatief te nemen tot noodig geachte regelingen, maar ook die regelingen te maken en te formuleeren zooals de regentschapsraden zelf het beste oordeelen. In de artikelen 58 en 129 en volgende zijn voldoende waarborgen gesteld dat van die bevoegdheid geen onoordeelkundig gebruik wordt gemaakt. Het ligt in de lijn van die bepalingen, dat van alle beslissingen van Gedeputeerden beroep op den Gouverneur-Generaal mogelijk is, al is dat niet uitdrukkelijk gestipuleerd voor het geval dat afkondiging van verordeningen afhankelijk wordt gesteld van de voldoening aan voorwaarden tot redactie wijziging als door het College van Gedeputeerden worden gesteld. Daarom heeft de regentschapsraad van Banjoemas besloten deze beslissing van het College van Gedeputeerden, welke niet op zichzelf staat en de decentralisatie in discrediet brengen zal als blijken mocht, dat inderdaad het College bevoegd is om van de regentschapsraden overeenstemming te eischen met eigen inzichten ook betreffende ondergeschikte punten, aan zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal voor te leggen, teneinde een principiële uitspraak uit te lokken.

K.

Decentraliana.

Sumatra-hervorming.

1. *De rol der staten-generaal.* Moet binnenkort weer een groot koloniaal debat worden te gemoet gezien op het binnenhof, zooals — tot duurzame eer van ons parlement — in Mei 1866 het debat over Fransen van de Puttes cultuurwet geweest is, of in October 1906 het debat over Focks Europeanenrecht voor inheemschen? Er zou reden toe zijn. Geen kamerlid, geen ervaren journalist ontkent, dat het uitbreiden van de „bestuurs-hervorming” van 1922 over alle buitengewesten van Nederlandsch-Indië — de in zicht komende kwestie — een vraagstuk is van diepen staatkundigen ernst voor Indië's toekomst. Maar tegelijk is die vraag voor haast ieder kamerlid, haast ieder journalist, een schrikbeeld. Want hoe moet een Christenmenschenwijs worden uit het gewarrel van „ambtelijke” naast „staatkundige” bestuurs-hervorming, die én onderling én van Indische „decentralisatie” verschillen en gedurig van inhoud veranderd zijn, en die dan nog doorkruist worden door zulke voornemens als ontvoogding van Inlandsch bestuur, uitbouw

van districtsbestuur, versterking van Indische dorpsgemeenten, moderniseering van zelfregeerende rijken (landschappen), en de rest? Men zou liefst maar ja en amen zeggen op wat een technisch onderlegde regeering voordraagt als de beste werkwijze.

Toch zal dit niet gaan.

In 1928 heeft het geleden, als was de Indische regeering van zins met voorstellen van hervorming te komen, die eenerzijds aansloten op uit plaatselijk onderzoek gebleken behoeften, en anderzijds zich beperkten tot de reeds onmetelijk groote en onmetelijk zware Sumatra-taak. Doch na het optreden van een nieuwen minister van koloniën in 1929 is het aspect veranderd. Reeds driemaal is in 1930 aangekondigd, dat heel iets anders gaat vooropgeschoven worden dan dat waaraan praktische behoefte bleek, alsook dat de regeering er niet aan denkt zich tot de Sumatra-taak te beperken. Nu eenmaal de persoonlijke voorkeur van het Haagsche opperbestuur zich zóó sterk in deze stof liet gelden — al wordt in schijn de landvoogd vrijgelaten —, nu ontkomt naast den volksraad te Batavia ook het parlement in Den Haag er niet aan zijn hartig woordje mee te spreken. Een aanvullingsbegroting voor 1930, eerst aan den volksraad, straks ter goedkeuring aan de wetgevende macht te onderwerpen, zal het toernooiveld vormen.

De beslissing, door de kamers te geven, heeft met kennis van technische détails der Indische bestuursvoering niet van doen. Zeker, op het eerste gezicht kan het zoo lijken. Maar in waarheid geldt de aan het binnenhof gevraagde decisie een vraag van breed staatsbeleid; een vraag, tot welker beoordeeling ook Nederlandsche staten-generaal volkomen bevoegd zijn — nu het optreden van het opperbestuur hen tot stelling-kiezen forceert —, mits het dilemma hun voor oogen sta.

2. *Wat de beraamde hervorming wél moet wezen.* Wat de op til zijnde hervorming van het bestuur der nog niet hervormd buitengewesten wé moet zijn, laat zich omschrijven met weinig woorden, van bekenden klank. Zij is onderdeel van de grootsche taak, ontstaan door het in snel tempo afronden van het Grootindisch rijk onder Van der Wijck, Rooseboom en Van Heutsz (1893 — 1909). De strakke centralisatie van vóór 1900 kon in de twintigste eeuw niet blijven. In 1903 ging minister Idenburg voor met een wet op decentralisatie, geleidelijk — ook voor Sumatra — op tal van plekken uitgevoerd; gouverneur-generaal Van Heutsz stelde zich in een beginselprogramma hoofdlijnen, en trok zich de paar honderd Indische vorstenrijken — niet het laatst die op Sumatra — aan; gouverneur-generaal Van Limburg Stirum ontwierp — onder meer voor Sumatra — locale raden voor in hoofdzaak Indonesische behoeften, raden van opvoedende strekking; minister De Graaff eindelijk bracht in 1922 een bestuurs-hervormingswet in het staatsblad, sinds September 1925 van lieverlee

toegepast voor Java en Madoera en de Molukken. Thans is de beurt aan verdere afwerking van het reusachtig eiland Sumatra, dertienmaal Nederland.

In welke vier dingen een staatsrechtelijke organisatie van het goeddeels nog amorphe Sumatra in de naaste toekomst dient te bestaan, daarover laten ervaring en opzettelijk onderzoek weinig twijfel.

Allereerst dient men over heel het eiland die natuurlijk gegroeide, dus oostersche, organismen op te zoeken, die een bruikbaren onderbouw kunnen vormen, en na te gaan, of en hoe hun inrichting valt te verbeteren. Een-vormigheid is hier uit den booze; één standaardtype te aanvaarden voor dit geweldig gebied is uitgesloten; practische steekproeven zullen terzelfder tijd moeten worden ondernomen in ver uiteenliggende gebieden, zooals de Batakstreken, Sumatra's Oostkust, de Padangsche bovenlanden, Zuid-Sumatra. Een enkel maal mag zelfs een Chineesch organisme niet worden versmaad, zooals de bloeiende visschersstad Bagan-siapiapi. Waar bruikbare organismen ontbreken, zal men ze niet voor de leus en ter liefde van een-vormigheid mogen scheppen, doch den toestand moeten laten wat hij is.

In de tweede plaats — een in Nederland onbekend probleem — zal men aan een aantal dezer organismen hun rol in de rechtspraak (crimineel en civiel) hebben te hergeven. Het Indische departement van justitie weet en erkent sinds verscheiden jaren, dat ten onrechte — naar Nederlandsch model — zulk een lagere rechtspraak is afgeschaft op papier; dat zij verre van dood is; en dat zonder haar een doeltreffende staatsbouw ook op Sumatra niet kan bestaan.

In de derde plaats zal men voor Sumatra hebben te zoeken naar die hoogere, oostersch te kleuren, organismen boven dorpsgemeenten, dorpenbonden enz., die vergelijkbaar zullen zijn met de omstreeks tachtig autonome regentschappen van Java; die in sommige streken één geleding, in andere denkelijk twee geledingen zullen moeten vertoonen; waarvoor uniformiteit alweer uit den booze is; en die wellicht ten deele den vorm zullen moeten dragen van reeds bestaande sultanaten enz. of van nieuw te scheppen gouvernementslandschappen. Waarschijnlijk zal ook voor deze organismen rechtspraak moeten worden opengesteld. Dit derde onderdeel, de regionale organismen van grooter omvang, stelt de moeilijkste opgaaft uit het heele probleem, ook al beginnen in 1930 ontwikkelde landzaten ter plaatse hun oordeel daarover te geven; alleen langs den weg van proefneming, na vallen en opstaan, zal men organismen van deze soort kunnen scheppen, die waarlijk pakken. Blijken er op Sumatra streken, voor welke zich voorshands iets beters dan de bestaande vormloosheid niet laat uitdenken, dan dient men het tegenwoordige kalm te doen voortduren: in den staatsbouw van een zóó veelsoortig eiland moeten vele woningen zijn.

Tot slot komt dan de samenvatting van dit alles in het kader van één eilandprovincie. Het is nuttig het einddoel al dadelijk in het oog te vatten;

doch deze vierde behoefte rijst pas, als het vorige werk een flink eind zal zijn opgeschoten. Beginnen met een provincie — of met haar voorloopster; het administratieve eilandgewest — is: de zaak op haar kop zetten.

Indien op dezen veelomvattenden Sumatra-arbeid het staatkundig hervormingswerk der regeering zich concentreerde, zou zij voor jarenlang de handen en het hoofd meer dan vol hebben.

3. *Wat de beraamde hervorming niet moet wezen.* En toch ontwerpt de Indische regeering, mede onder drang van het opperbestuur, een veel wijder en geheel ander plan; een plan, dat zijn punten van uitgang zoekt, niet in voor Sumatra ontdekte staatsrechtelijke behoeften, maar in een rapport van 1914, in een staatsbladtekst van 1922, en in de werkwijze, voor de Molukken en Java gevolgd van 1925 tot 1930. Na ministerieele begrootingsmemories van Februari en April 1930 gaf ook de Indische openingsrede van Juni 1930 het plan schetsmatig aan.

Men wil namelijk bij begrootingspost een hoofdambtenaar — den eersten gouverneur van het eiland? — aanvragen tot voorbereiding van een „gewest Sumatra”; men ontwerpt daarnevens een plan voor „de bestuurshervorming in de Buitengewesten” — dus niet: voor Sumatra alleen — „in haar ganschen omvang”; het heele niet-hervormde gebied dier buitengewesten is bestemd om te worden verdeeld „in zoo groot mogelijke gouvernementen”, het geen onder meer insluit een „ambtelijke” herverdeeling van Sumatra en van die verdere eilanden, voorts een „ambtelijk” geheel hervormd apparaat van Europeesch bestuur aldaar, alsmede een daaraan toegevoegd „ambtelijk” apparaat van Inlandsche helpers onder den misleidenden naam van districtsbestuur, uitgebouwd in de breedte — over alle buitengewesten —, uitgebouwd in de hoogte — hoofddemang's boven de reeds bestaande demang's en assistent-demang's —, en uitgebouwd in bestuursmacht. Eerst nadat dit scheppen van gouverneurs met hun talrijke staven, deze revolutie van bestuursindeelingen en gezagdragers, en dit netwerk van Inlandsche hoofddemang's en hun onderhebbenden gereed zal zijn gekomen voor Sumatra, Borneo, Celebes, Timor, Bali enz., eerst dan zal men zijn volle kracht kunnen geven aan wat voor den staatsbouw van het ééne eiland Sumatra dringt.

De eerstbesproken werkwijze, het organiseren „van onderop” en voor deel na deel van Indië, heeft de minister altoos dwaasheid gevonden, en hij vindt dat — blijkens een uiting van Februari 1930 — nog.

De motieven voor de tweede werkwijze, die van het opperbestuur, schijnen met name vier in aantal.

Vooreerst: staatskundige hervorming van Sumatra, Borneo, Celebes enz. kan — naar het heet — niet slagen, tenzij „ambtelijke” hervorming van Europeesch bestuur en „uitbouw” van demang-bestuur is voorafgegaan. Men zou willen vragen: heeft dan voor Java en Madoera de „ambtelijke” be-

stuurshervorming van 1925 en volgende jaren — een tot nog toe jammerlijke mislukking — ook maar eenig goed gedaan aan het welslagen van de autonome regentschappen, de stadsgemeenten, de drie provincies? Zoo ja, waarin heeft die weldaad bestaan? En, zoo ja, waarom zit men er dan tot heden toe te peuteren om het Europeesch bestuur te doen passen bij de nieuwe regentschappen, om voor den „hervormden” bestuursambtenaar werk te verzinnen, om zelfs de nieuwe indeeling in ambtskringen — een hoofdpunt der plannen van 1914 — radicaal te herzien in de richting van wat tot op September 1925 bestond? Het is zeker denkbaar, dat hier en daar op Sumatra of elders het scheppen van lagere organismen zóó tenevalt, dat men het zonder demang's en zelfs hoofddemang's niet kan stellen: maar het is gansch iets anders zulk een invoering in reserve te houden, haar subsidiair te doen intreden, dan over alle eilanden buiten Java dit stelsel uniform in te voeren nog vóórdát gebleken is dat het met staatkundige organismen niet gaat.

Het tweede motief luidt: de „ambtelijke” bestuurshervorming dient vooraf te gaan, teneinde gewestelijke bestuurshoofden uit te sparen en dusdoende economisch te zijn met Europeesche krachten. Maar zullen dan de staven van al die nieuwe gouverneurs niet beginnen met aan den gewonen bestuursdienst een leger van goede krachten te onttrekken?

Het derde motief zegt: men zou in Indië een ongewenscht bestuursdualisme krijgen, als de Molukken en Java „hervormd” bleven op den voet der plannen van 1922 (zij het deels enkel-ambtelijk, deels ambtelijk plus staatkundig), en daartegenover de rest van Indië hervormd werd op anderen voet. Een pracht van een „ambtelijk” motief. Aanbeveling van soluties op grond van wat practijk, ervaring, proefneming leerden wordt dan afgewezen met het machtwoord, dat ze niet passen in „het eenmaal aangenomen stelsel”.

Het vierde en laatste motief beroept zich op de wet van 1922. Als men lagere organismen schept vóór er provincies zijn — niet hier en daar als proef, maar stelselmatig —, dan kan men niet enkel den tekst der wet van 1922 gebruiken — want die huldigt hervorming van bovenaf —, maar dan gaat men evenzeer in tegen den geest van haar ontwerper. Maar, lieve, wat kan dat schelen, of men de wet van 1922 en den geest van haar ontwerper ter zijde schuift, als de nieuwe staatsbouw van Sumatra met die afwijking mocht zijn gebaat? Had ook de hervorming van Java en Madoera niet heelwat gelukkiger kunnen loopen, als men van onderop begonnen ware, en geput had uit de rijke mogelijkheden van Idenburgs wet van 1903, gelijk dan ook beraamd was vóórdát (eind 1919) de tegenwoordige minister optrad voor het eerst?

4. *De gevaren van het regeeringsplan.* Het sprekendste gevaar van hervor-

ming naar den opzet der regeering is : verspillig van schatten aan tijd en geld. „Ambtelijke” bestuurshervorming van alle buitengewesten en „uitbouw” van een vermeend districtsbestuur in die gewesten zal jarenlang krachten en geldsommen tot zich zuigen, die aan het urgente en beloftenrijke werk der organisatie van Sumatra onthouden blijven. Ook al mocht de regeering, als concessie, het scheppen van lagere organismen op Sumatra gelijktijdig willen doen aanvatten, dan nog gaat dat maar slap en zwak. Wie te veel omvat kan niet knellen. En wát waarborgt, dat na afloop van deze „ambtelijke” hervorming en dezen „uitbouw” van districtsbestuur — ’s ministers troetelkinderen — er nog geld zal over zijn voor het wezenlijke hervormingswerk, het echte?

Dan : de twee hervormingen, een ambtelijke naast een staatkundige, hebben op Java reeds bewezen in elkaars wielen te rijden. De ambtelijke, het geesteskind van S. de Graaff, wil hervorming door het *bestuurscorps* anders te groepeeren, het naar boven saam te trekken in een kleiner getal Europeesche handen, daarbeneden ruimer plaats en meer vrijheid te gunnen aan inheemsche bestuurskrachten. De staatkundige hervorming daarentegen — geesteskind van Van Deventer, Ritsema van Eck, Bos — wil lagere *organismen* scheppen en aan deze een aanzienlijk deel van de vroegere taak van het bestuurscorps overgedragen zien. In en buiten den volksraad, door Rückert en anderen, is betoogd, dat de twee hervormingen-naast-elkaar rammelen, daar ze alleen in het negatieve overeenstemmen, voor het positieve twee andersoortige oplossingen beoogen.

De hoofddemang’s in het plan der regeering er onmisbaar teneinde voor Sumatra, Borneo enz. dien regentenstand na te bootsen, die buiten Java en Bali vanouds in Indië ontbreekt. In het denkkader der ambtelijke hervorming van S. de Graaff dient zulkeen hoofdgroep overal uniform te voorschijn te worden getooverd : hoe kan men anders overal uniform het Europeesche corps naar boven samentrekken en zijn werk goeddeels overdragen op een inlandsch bestuur? al zullen deze hoofddemang’s juist verstoken zijn van dat traditioneel-aristocratische, dat den regent van Java invloedrijk houdt. In het andere denkkader daarentegen zal niet — af niet dan bij uitzondering, in geval van nood — op hoofddemang’s en dezulken worden afgewenteld, maar op levenskrachtige organismen, waarin de landzaat het ruimste aandeel heeft. De twee oplossingen botsen.

Voor een in de practijk onmisbaar gebleken vervorming van de rechtspraak in oosterschen geest, door haar ten deele weer vast te knoopen aan oostersche organismen, is in het stelsel van 1922 geen plaats. Nam de regeering, als concessie, afwenteling van rechtspraak in haar werkplan op, zij zou los naast haar hervorming bungelen, zooals op Java de ambtelijke naast de staatkundige hervorming bungelt. Rechtspraak door demang’s heeft tot heden niemand bevredigd, de bevolking zoomin als de overheid.

Een ambtelijke hervorming van deze soort brengt doorlopend de begeerte

mee om ter wille van „het eenmaal aangenomen stelsel” veranderingen in te voeren, doch ter wille van het belang der practijk ze te niet te doen. Zijn thans in den regel de Europeesche onderafdeelingshoofden (controleurs) in de buitengewesten hoofd van plaatselijk bestuur, de functie zal in „het eenmaal aangenomen stelsel” dienen over te gaan op hooger, op afdeelingshoofden (residenten met kleine r); maar omdat dit volmaakt onpractisch zou werken, zal men dien resident bevoegd moeten maken, de functie weer op de controleurs van thans te delegeren. Aldus „hervormt” men het staatsblad zonder de werkelijkheid te hervormen. En dit voorbeeld is één uit vele.

Leerzaam voor de werking van de methode der regeering was een discussie in Maart van dit jaar in het Indisch Genootschap. Deskundigen van, en belangstellenden in, Borneo bespraken er de plaats van dit eiland in een „ambtelijke bestuurshervorming”. Eén gouvernement Borneo leek onuitvoerbaar en ongewenscht. Combinatie van West-Borneo met een stuk van Sumatra, van Oost-Borneo met Celebes, leek onuitvoerbaar en ongewenscht. Misschien zou een goede groepeerings te treffen zijn, als Singapore met omgeving niet Britsch, maar Nederlandsch ware. Zooals de zaken staan, zag blijkbaar niemand een bruikbaren grondslag voor ambtelijke hervorming. Maar waarom als verbetering niet wordt verwacht, de zaak niet gelaten gelijk zij is? Omdat — meende men — ambtelijke bestuurshervorming van heel Indië immers op het programma staat, geëischt wordt door „het eenmaal aangenomen stelsel”. Is dit die nuchtere zakelijkheid, waarop ook in Indische zaken, de Nederlander een beetje trotsch gaat?

Het met Java gebeurde blijft een baken in zee. De minister moge in een Belgisch tijdschrift van begin 1930 hebben geroemd, dat zijn „Rapport fort documenté” van 1914 „avait prévu, jusque dans ses moindres détails, toute la réforme administrative des Indes néerlandaises”, — het zou onhoffelijk wezen te onderstellen, dat hij het op Java gebeurde met zijn leemten, zijn verwarring, zijn desorganisatie heeft voorzien en gewild. Een hoofdpunt der Java-hervorming, het verknippen en verschikken van alle Europeesche bestuursressorten, belooft juist nu te worden gevolgd door plannen of voorstellen van zóó ingrijpende herknipping en herschikking, dat op 22 Juli 1930 in den volksraad gevraagd kon worden, of herstel van de oude historische residenties van Java — die nooit hadden moeten zijn opgegeven — maar niet wenschelijker ware. Een tweede spreker op dien dag repte van „buitengewoon slechte” voorbereiding van de bestuurshervorming. Een derde spreker gaf den vooruitgang, in 1929 gemaakt, weer door „één cijfer, een nul”. Moet die rampspoed nu ook over Sumatra, Borneo, Celebes enz. komen, en de les verloren gaan?

En dan nog het gevaar van wantrouwen in Indië's toekomst. Wordt in beginsel besloten alle buitengewesten te gaan bejegenen zooals van 1925

tot 1930 Java is „hervormd”, dan eerst recht zal men moedeloosheid zien aangroeien, en waarlijk niet alleen bij Europeesche bestuursambtenaren.

5. *De weg der tot Sumatra beperkte hervorming.* De weg naar het scheppen van levenskrachtige organismen — lagere en hogere — op Sumatra, bestemd om mettertijd door een eilandprovincie te worden overweld, zal niet van een rapport en een wetstekst uitgaan, maar van proefnemingen en haar uitslag.

De nieuw te scheppen organismen kunnen geen van alle worden opgetrokken op artikel 121 staatsregeling (de bestuurshervormingswet van 1922), want dit onderstelt een vooraf bestaande provincie, en een provincie Sumatra thans ware bespottelijk en voorbarig. Zoover die organismen niet als Inlandsche gemeenten (artikel 128) of als adatgemeenschappen kunnen gelden, zal men ze voorloopig moeten optrekken op Idenburgs decentralisatiewet van 1903. Een nadeel is dat allerminst; voor de acht vroegere landschappen van Bali is zulk een toepassing al een tijdlang in voorbereiding.

De te scheppen organismen zullen niet overal hoeven te verrijzen, en evenmin uniform mogen zijn. Voor de Batakstreken laten zich gansch andere oplossingen denken dan voor Sumatra's Oostkust of Indragiri, voor Sumatra's Westkust gansch andere dan voor Zuid-Sumatra. Onderneemt men in uiteenliggende streken uiteenlopende pogingen, het zal niet zijn om tot één geforceerd standaardtype voor heel Sumatra te geraken, maar om zooveel staatsrechtelijke verscheidenheid in stand te houden als nuttig blijkt.

De proefneming zal gelijkelijk landschapsgebied en rechtstreeksch gebied hebben te omvatten. Ook al eerbiedigt men het beginsel van betrekkelijke onaantastbaarheid der zelfregeerende rijken — hetgeen te hopen is —, de sultansrijken moeten niet langer buiten het Indische regeerkader blijven staan. Het vraagstuk der landschapsorganisatie, en dat van het gezag van sultans over anderen dan hun sultansonderhoorigen van thans, is van Sumatra-hervorming een integreerend deel, al valt zij heelemaal buiten het rapport van 1914 en de wet van 1922.

De nieuwe ordening zal gelijkelijk bestuur en oostersche justitie bestrijken. Laat men dit rechtspraakprobleem er buiten, men verricht fragmentarisch, voor de bevolking onbruikbaar werk; een artikel van Mr. Holleman in het laatste nummer van Koloniale Studiën spreekt boekdeelen.

Toezicht op de nieuwe organismen moet niet in handen worden gelegd van het binnenlandsch bestuur: dit heeft een andere taak, is gericht in andere richting. Voor het werk van toezicht worde een commissie ingezet, aldus samengesteld, dat zij het vertrouwen heeft zoowel van de lagere organismen zelf als van de centrale regeering. Zij zal — wat waarborg geeft voor goed werk — haar arbeid geleidelijk zien aangroeien, naargelang het aantal organismen toeneemt.

Dit trouwens zal een deugd zijn van de heele Sumatra-hervorming, zooals de practijk die is gaan begeeren: dat zij, van onderop bouwend, langzaam opschuift, zoowel in de breedte als in de hoogte. Niet om een snelgroeiend aantal papieren raden is het te doen, maar om rechtsgemeenschappen, die zelfverzekerdheid voelen, haar werk al doende leeren, vertrouwen wekken naar beneden en naar boven. Elk nieuw stuk organisatie kan zijn voordeel doen met wat elders op Sumatra doeltreffend is gebleken; en blijkt een probeersel geen succes te zijn, men zal het te niet doen, zooals indertijd het op de wet van 1903 gegronde locale ressort der afdeeling Deli werd opgeheven en vervangen.

Het na 1900 ter hand genomen staatkundig organisatiewerk van den archipel had misschien iets vlugger in zijn werk kunnen gaan; maar onbevredigend was het niet. Het vertoonde, tot op de wet van 1922, de Nederlandsche eigenschappen van zakelijkheid, bezonnenheid, nuchterheid, practischen zint. Er zijn fouten gemaakt, maar fouten, die zich lieten herstellen. En er zijn vóór 1922 verscheidene oorspronkelijke soluties gevonden voor moeilijke organisatieproblemen. Vindt men voor Sumatra die goede werkmethode, die uitbleef op Java, dan zullen Borneo, Celebes, Timor enz. op hun tijd daarvan profiteeren. Doch slaat men in 1930, als in 1925 voor Java, een weg in die foutloopt, wie voelt niet de schade én voor onzen internationalen naam, én voor het gezag in Indië?

6. *De daad der staten-generaal.* Loopen de zaken gelijk men voorshands moe verwachten, dan komen de staten-generaal te staan voor een recht duidelijke keus.

Aan den eenen kant: vóórop ingrijpende verbouwing van den bestaanden bestuurstoestel (Europeesch en Inlandsch) over alle buitengewesten, instelling van nog onbekende en onbeproefde gouvernementen volgens „het eenmaal aangenomen stelsel” in alle buitengewesten, — met staatkundige organisatie van Sumatra slechts op den achtergrond (voor zoover daarvoor te zijner tijd geld en werkkraft zal over zijn). Zelfs bij een gelijktijdig doen aanvatten van de beide werktaken zouden geld en werkkraft vanzelf gezogen worden naar de eerste werктаak, de „ambtelijke”.

Aan den anderen kant: vóórop staatkundige bewerktuiging (daar de tijd om roept) van één groot eiland, — maar dan ook loslating voorshands van een stelselmatig hervormen van al de rest, en met ambtelijke herorganisatie — indien subsidiair gewenscht — slechts op den achtergrond. De uitkomsten, op Sumatra gewonnen, model en les voor wat straks ondernomen worden zal op Celebes en elders.

Het valt te verwachten, dat een degelijk volksraaddebat de keus der Haagsche staten-generaal zal helpen. Door in deze jaren te kort te schieten in groot staatsrechtelijk hervormingswerk overzee zou niet één man of één partij zich blameeren, maar ons volk.

(Prof. Mr. C. van Vollenhoven — *Economische-Statistische Berichten van 10 September 1930 No. 767*).

Verorde
Bataviasch

Bij schr
van Gede
van Burge
de ter raa
ordering”

Aan een

Alvorens
allereerst c
termijn van

ter visie m

Met betr

Uw Colleg

ordonnantie

gedurende

bij hetzelfde

de inachtn

„de burger

„termijn vo

Uit de aa

beoordeelin

heden aanv

algemeen v

petentie van

burgemeeste

spoedige o

vaststelling

bij artikel 9

raden was.

De tegen

1e. Bij 1

de vergunni

kan worden

College ges

volgens de

bij de beoc

schiedt, intr

van de gev

een tot wec

exploitant o

Aan het 1

Verordeningen. Bezwaren van het College van Gedeputeerden betreffende de Bataviasche Autoverordening. Toepassing artikel 90. S. G. O.

Bij schrijven van 25 September j.l., No. W 53/7/19 III, deelt het College van Gedeputeerden van den Provincialen Raad van West-Java aan het College van Burgemeester en Wethouders van Batavia mede, dat goedkeuring van de ter raadsvergadering van 21 Juli j.l. vastgestelde „Bataviasche Autoverordening” vooralsnog op bezwaren stuit (gemeentebld 1930 No. 437).

Aan een en ander ontleenen wij het volgende :

Alvorens tot uiteenzetting van die bezwaren over te gaan merkt het College allereerst op, dat de in artikel 90 van de Stadsgemeenteordonnantie genoemde termijn van vier weken, gedurende welken het ontwerp van de verordening ter visie moet liggen, niet in acht is genomen.

Met betrekking tot deze opmerking meenen wij onder de aandacht van Uw College te moeten brengen, dat weliswaar artikel 90 van genoemde ordonnantie voorschrijft, dat de raadsverordeningen in ontwerp minstens gedurende vier weken voor een ieder ter lezing moeten liggen, doch dat bij hetzelfde artikel aan het voorschrift de restrictie wordt toegevoegd, dat de inachtneming van den termijn van vier weken niet noodzakelijk is, indien „*de burgemeester wegens dringende omstandigheden inachtneming van dien termijn voor eene ontwerp-verordening ongeraden oordeelt*”.

Uit de aangehaalde zinsnede blijkt naar ons voorkomt voldoende, dat de beoordeeling van de vraag, of in een bepaald geval dringende omstandigheden aanwezig zijn, op grond waarvan de inachtneming van den in het algemeen voorgeschreven termijn niet gewenscht is, tot de *uitsluitende competentie van den burgemeester* behoort. In het onderhavige geval nu was de burgemeester van oordeel, dat in verband met de wenschelijkheid van een spoedige oprichting van de „B. V. M.”, welke oprichting wachtte op de vaststelling van de onderwerpelijke verordening, de inachtneming van den bij artikel 90 der Stadsgemeenteordonnantie voorgeschreven termijn ongeraden was.

De tegen de verordening gerezen bedenkingen betreffen het volgende :

1e. Bij het tweede lid van artikel 12 van de verordening is bepaald, dat de vergunning aan den ondernemer van een autobusdienst door Uwen Raad kan worden ingetrokken, indien de exploitatie niet ten genoeye van Uw College geschiedt. Nu is het College van Gedeputeerden van oordeel, dat volgens deze bepaling aan Uwen Raad een te groote vrijheid is gegeven bij de beoordeeling van de vraag, of de wijze, waarop de exploitatie geschiedt, intrekking der vergunning motiveert. Immers zou onder de werking van de gewraakte bepaling de vergunning in wezen niet verschillen van een tot wederopzeggens verleende vergunning, hetgeen het bedrijf van den exploitant op losse schroeven zou zetten.

Aan het bezwaar van het College van Gedeputeerden, dat wij niet zonder

meer onderschrijven, zou intusschen kunnen worden tegemoetgekomen door de gewraakte bepaling te laten vervallen. Daartegenover moet dan vanzelf uitbreiding worden gegeven aan de eischen, waaraan de exploitatie moet voldoen; art. 12, 1e lid, waakt dan nog voldoende tegen het veronachtzamen van deze eischen. De hier geschetste regeling is nader uitgewerkt in de artikelen 1 tot en met 3, 5 en 6 van de Uwen Raad als bijlage dezes ter vaststelling aangeboden ontwerpverordening.

2. Het College van Gedeputeerden heeft bezwaar tegen de redactie van artikel 14 der verordening, (waarbij is bepaald, dat overtreding of nietnaking van de bepalingen der verordening wordt gestraft met geldboete van ten hoogste honderd gulden of hechtenis van ten hoogste één maand), voor zoover daarin voorkomen de woorden: „en ook indien het feit bij herhaling plaats heeft”.

Aan het bezwaar van Gedeputeerden kan door een eenvoudige redactiewijziging tegemoet worden gekomen. Voor dit punt mogen wij verwijzen naar artikel 8 van de ontwerp-verordening.

Het is op grond van de twee hiervoren behandelde bezwaren, dat het College van Gedeputeerden zich genoodzaakt zag zijn goedkeuring aan de onderwerpelijke verordening te onthouden. Zooals uit het bovenstaande blijkt, is in de ontwerp-verordening volledig met de geopperde bezwaren rekening gehouden.

Behoudens de vorenvermelde bezwaren wijst het College van Gedeputeerden nog op het volgende:

a) Het valt het College van Gedeputeerden op, dat bij artikel 9 van de verordening, alle bevoegdheid, voor zoover betreft de technische eischen, waaraan de autobussen bij de keuring moeten voldoen, aan den Hoofdcommissaris van Politie is overgelaten; een dergelijke verregaande overdacht van bevoegdheid, zonder dat aan den mandataris eenige beperking of richtsnoer bij de uitoefening van zijn functie is medegegeven, wordt door het College van Gedeputeerden ongewenscht beschouwd, aangezien zij naar zijn oordeel niet in overeenstemming met de beginselen der Stadsgemeentewetgeving kan worden geacht.

Hieromtrent mogen wij opmerken, dat op een desbetreffend, onlangs door Uwen Raad gedaan verzoek de Regeering met toepassing van het bepaalde bij artikel 41 van de Stadsgemeenteordonnantie den Hoofdcommissaris van Politie, in afwachting van de instelling van een gemeentelijken keuringsdienst, heeft belast met de keuring van autobussen en met de andere werkzaamheden, bedoeld in artikel 9 van de Autobusdienstverordening.

Voor wat betreft de eigen keuringsdienst kunnen wij Uw College mededeelen, dat de instelling van een dergelijken dienst in een staat van gevorderde voorbereiding verkeert. T. z. t. zullen Uwen Raad de

noodige voorstellen terzake worden gedaan, zoodat de Politie binnen afzienbaren tijd van haar taak bij de uitvoering van de Bataviasche Autobusdienstverordening zal kunnen worden ontheven.

Tot nu toe zal de keuring van autobussen, die sinds de in 1925 in werking getreden Bataviasche Huurautoverordening — waaronder thans nog de autobussen vallen — steeds aan den Hoofdcommissaris van Politie is opgedragen geweest, op de door hem voorgeschreven wijze blijven plaats vinden.

- b) Het College van Gedeputeerden is van oordeel, dat het tweede lid van artikel 13, gelezen in verband met het tweede lid van artikel 3 een te strenge regeling bevat. Ingevolge die bepalingen mag een autobus n. l. niet tijdelijk op een ander traject worden gebruikt, hetgeen in geval van wegherstellingen en gedurende de spitsuren van het verkeer gewenscht zou kunnen zijn.

Dat gedurende de spitsuren de in het vergunningsbesluit vermelde trajecten het verkeer niet zouden kunnen verwerken, lijkt ons vooralsnog zeer onwaarschijnlijk, zoodat er, naar ons voorkomt, thans nog geen noodzaak bestaat om voor het geval een voorziening te treffen. Wel zou aan het derde lid van artikel 3, waarbij is bepaald, dat ons College bevoegd is in gevallen van bijzonder groote te verwachten verkeersdrukte toe te staan, dat van de in het vergunningsbesluit vermelde uren wordt afgeweken, uitbreiding kunnen worden afgegeven indien zin, dat ons College mede bevoegd is toe te staan, dat ingevallen van groote verkeersdrukte en wegherstellingen een aander dan het voorgeschreven traject wordt bereden.

Voor dit punt verwijzen wij naar het tweede lid van artikel 2 van de ontwerpverordening.

Voorts ware naar het oordeel van het College van Gedeputeerden in het tweede lid van artikel 13 achter het woord „personen” het woord „openbaar” in te lasschen, welke toevoeging ook ons niet ondienstig voorkomt.

- c) Het komt aan het College van Gedeputeerden ongewenscht voor, dat bij artikel 14 van de verordening *elke* overtreding of niet nakoming van eenige bepaling der verordening strafbaar wordt gesteld. Dit heeft immers het ongewenschte gevolg, dat ook de zuiver administratieve voorschriften onder een strafrechtelijke sanctie worden geplaatst.

Wij mogen Uwen Raad in overweging geven aan deze opmerking van Gedeputeerden tegemoet te komen door in artikel 14 de bepalingen, op welker overtreding straf wordt gesteld, uitdrukkelijk te vermelden.

- d) Het College van Gedeputeerden acht het gewenscht, dat in de verordening voorkomt een aanwijzing van de personen, op wie in bepaalde gevallen de verplichtingen rusten, op welker niet-nakoming straf is gesteld.

Hoewel uit den aard van de verbodsbepalingen en de voorschriften, naar ons wil voorkomen, wel voldoende blijkt wie in gevallen van overtreding of niet-nakoming als daders moeten worden aangemerkt, bestaat er van onze zijde geen bezwaar met deze opmerking van Gedeputeerden rekening te houden. Ten aanzien van dit punt verwijzen wij naar het bij artikel 5 van de Ontwerp-verordening voorgestelde nieuwe lid 5 van artikel 11 van de Autobusdienst-verordening en naar artikel 7 van de ontwerp-verordening.

- e) Ten slotte verdient het naar de meening van het College van Gedeputeerden aanbeveling te bepalen, dat de bestuurders van rechtspersonen op gelijken voet met anderen strafbaar zullen zijn. Met deze opmerking kunnen wij ons wel vereenigen.

Overdracht Gouvernements Waterleiding te Menado. Nogmaals de protestmotie van den Gemeenteraad tegen de teruggave van de Waterleiding aan de B. O. W.

Men kent de geschiedenis van onze waterleiding, welke sinds eenige jaren onze stad van behoorlijk drinkwater voorziet en welke leiding door de Regeering, i. c. de B. O. W. indertijd werd aangelegd. Deze waterleiding zou later door de Gemeente Menado worden overgenomen en gedurende 5 jaar werden over deze overname onderhandelingen gevoerd tusschen Gemeente en Regeering. Eindelijk kwam op 4 Juli j.l. het heugelijk telegrafisch bericht van den Directeur van het Departement der B. O. W., waarbij o. m. werd verkondigd, dat tegen de overname van de waterleiding van Menado door de Gemeente per 1 September 1930 geen bezwaar bestond.

De Gemeente liet er geen gras over groeien, trof onmiddellijk alle maatregelen, noodig voor een richtig beheer van dit nieuwe gemeente-bedrijf en zoo berust het beheer en de administratie van onze waterleiding vanaf 1 dezer in handen der Gemeente.

En terwijl een nieuw Hoofd van de Waterleiding opzettelijk door de Gemeente was aangesteld, terwijl een nieuwe goedang en een nieuwe werkplaats waren gebouwd, kantoorlokaliteiten ingehuurd, meubilair aangeschaft, terwijl voorts bij het opmaken der Gemeentelijke begrooting voor 1931 (welke inmiddels bereids is aangenomen en vastgesteld) met de uitgaven en inkomsten van dit nieuwe gemeentebedrijf rekening was gehouden, daar komt me als een donderslag bij helderen hemel een telegram van den Directeur der B. O. W. aan onzen Burgemeester vertellen, dat de Regeering hem, den B. O. W.-Directeur, heeft medegedeeld, dat geen vervreemding van waterleidingen mogelijk is, alvorens daarop in 's Lands begrooting is gerekend en dat wat betreft de overname der waterleiding van Menado, daarmee op zijn vroegst eerst in 's Lands begrooting voor 1932 rekening kan worden gehouden, zoodat de terzake door de Regeering met onze

Gemeen
Januar
de ree
vangst
rekeni
Begn
B. O. W
begroe
„vreen
de Re
overna
noemd
niet ee
vergete

*) v

Aan
donnar
van Pel
1—3)

Pek
bare g
43.840
danen

Het
onderd
inheem
uitheen

Het
naar sc
dat bij
geschik

De p
telijke
onderda
inheem

Gemeente te sluiten overeenkomst in geen geval eerder kan ingaan dan 1 Januari 1932. In bedoeld telegram werd deswege der Gemeente verzocht, de reeds plaats gehad hebbende overdracht ongedaan te maken en de ontvangsten en uitgaven, uit dit bedrijf voortvloeiende, voorshands voor 's Lands rekening te doen blijven.

Begrijpelijk, dat de bovengeschetste telegrafische mededeeling van den B. O. W.-Directeur met verontwaardiging door onzen Gemeenteraad werd begroet. Want op zijn zachtst uitgedrukt moet deze Regeeringsbeslissing „vreemd” worden genoemd. Waar gedurende een tijdvak van 5 jaren met de Regeering over de overname dier waterleiding is onderhandeld, waar de overname eindelijk overeenkomstig de telegrafische beslissing van meergenoemd Departementshoofd van 4 Juli j.l. heeft plaats gehad, komt men toch niet eerst thans met de boodschap, dat in Lands begrooting voor 1931 vergeten was, met deze overname rekening te houden?*)

*) Vgl. blz 1098 Orgaan Locale Belangen.

(Menado Bulletin.)

Uit den Volksraad.

Wijziging van de samenstelling van eenige stadsgemeenteraden.

Aan de memorie van toelichting behorende bij het ontwerp eener ordonnantie tot wijziging van de samenstelling van de stadsgemeenteraden van Pekalongan, Tegal, Cheribon, Soerabaia en Kediri (onderwerp 69—stukken 1—3) ontleenen we het volgende:

Pekalongan. De gemeente Pekalongan telt volgens de thans beschikbare gegevens 50.040 inwoners, waarvan 720 onderdanen-Nederlanders, 43.840 inheemsche onderdanen niet-Nederlanders en 6.480 uitheemsche onderdanen niet-Nederlanders.

Het aantal kiezers bedraagt volgens de kiezerslijst 1929/1930:

onderdanen Nederlanders	187
inheemsche onderdanen niet-Nederlanders	519
uitheemsche onderdanen niet-Nederlanders	404.

Het aantal personen, bekwaam om als raadslid op te treden, bedraagt naar schatting onderscheidenlijk 187, 60 en 20, welke aantallen waarborgen, dat bij uitbreiding van het aantal raadszetels, de daarvoor benodigde geschikte krachten beschikbaar zullen zijn.

De percentsgewijze bijdrage van de drie bevolkingsgroepen in de gemeentelijke inkomsten bedraagt:

onderdanen Nederlanders	15%
inheemsche onderdanen-Nederlanders	51%

uitheemsche onderdanen niet-Nederlanders 34%

De percentages van de bijgewoonde raadszittingen, d.i. dus de verhouding tusschen het aantal raadsleden dat in den loop van een jaar aanwezig had kunnen zijn en aanwezig geweest is, bedraagt:

	1928	1929
Nederlandsche raadsleden	70%	65%
inheemsche raadsleden	70%	71%
Uitheemsch raadslid	66%	25%

Voorzoover in 1928 en 1929 verkiezingen werden gehouden voor de vervulling van tusschentijdsche vacatures hebben de percentages waarin de kiezers zijn opgekomen, bedragen:

1928: 2 verkiezingen voor de bezetting van 2 inheemsche zetels; van de inheemsche kiezers zijn opgekomen 64, respectievelijk 46½%.

1929: 2 verkiezingen voor de bezetting van 2 Europeesche zetels, van de Europeesche kiezers zijn opgekomen 78%, respectievelijk 62½%.

De samenstelling van den raad werd bij de instelling der gemeente (Staatblad 1906 No 124) bepaald op 12, waarvan 8 Europeanen, 2 Inlanders en 2 Chineezen.

Bij Staatsblad 1917 No. 587 werd het aantal raadsleden uitgebreid tot 13, in de verhouding 8 : 4 : 1.

Het aantal raadsleden van de inheemsche respectievelijk uitheemsche niet-Nederlandsche groepen, is naar het oordeel der Regeering te gering in verhouding tot de zielen- en kiezerstallen zoomede de belastingbijdragen dezer bevolkingsgroepen.

De beteekenis dezer gemeente, blijkende uit de zielentallen, het budgetcijfer voor den gewonen dienst over 1928 ten bedrage van rond f 226.000 en andere factoren wettigen naar het oordeel der Regeering uitbreiding van het aantal raadsleden met twee; verdergaande uitbreiding schijnt niet urgent. Uitgaande van een uitbreiding met 2 niet-Nederlandsche leden, laat dit slechts 2 mogelijkheden, nl. uitbreiding met 2 inheemsche of met 1 inheemsch en 1 uitheemsch lid. Aangezien uitbreiding met 1 inheemsch en 1 uitheemsch niet-Nederlandsch raadslid een juistere verhouding geeft tusschen de onderlinge beteekenis dezer groepen voor deze gemeente en het aantal harer vertegenwoordigers in den raad, geeft de Regeering aan deze oplossing de voorkeur. Hare billijkheid wordt ook door de inheemsche bevolkingsgroep erkend.

T e g a l. Het aantal inwoners bedraagt 35.097, waarvan:

onderdanen-Nederlanders	1.343
inheemsche onderdanen niet-Nederlanders	30.229
uitheemsche onderdanen niet-Nederlanders	3.525

Het aantal kiezers bedraagt volgens de kiezerslijst 1929/1930:

onderdanen-Nederlanders	183
-----------------------------------	-----

inheemsche onderdanen niet-Nederlanders	427
uitheemsche onderdanen niet-Nederlanders	125

De percentsgewijze bijdrage in de gemeentelijke inkomsten bedraagt::

Nederlanders	36%
inheemschen niet-Nederlanders.	35%
uitheemschen niet-Nederlanders	29%

De verhoudingscijfers voor de door de raadsleden bijgewoonde raadszittingen zijn de volgende:

	1928	1929
Nederlandsche raadsleden	72%	71%
inheemsche raadsleden	51%	41%
uitheemsche raadsleden	71%	71%

De percentsgewijze opkomst van de kiezers heeft bedragen:

1928: 2 verkiezingen voor de bezetting van 2 Inheemsche zetels, opkomst kiezers 53% en 50%.

1929: alle vacatures werden bij enkele candidaatstelling vervuld.

De samenstelling van den raad werd bij de instelling der gemeente (Staatsblad 1906 No. 123) bepaald op 13, waarvan 8 Europeesche leden tegen 3 Inlandsche- en 2 Chineesche leden. Bij Staatsblad 1917 No. 587 werd dit totaal aantal leden gehandhaafd, doch de zetelverhouding gewijzigd in 8: 4: 1.

Het aantal raadsleden voor de inheemsche niet-Nederlandsche bevolkingsgroep is naar het oordeel der Regeering te gering in verhouding tot het zielen- en kiezerstal zoomede tot de belastingbijdrage dezer groep en het naar verhouding groot aantal inheemsche intellectueelen, waaronder meerderen met universiteitsopleiding.

De beteekenis dezer gemeente, blijkende b.v. uit het budgetcijfer van den gewonen dienst over 1928 ten bedrage van rond f 288.000.— en ook uit het groot aantal Europeesche ingezetenen, laat overigens uitbreiding van het totaal aantal raadsleden, thans 13 bedragende, met twee leden toe.

Een zoodanige uitbreiding opent weer twee mogelijkheden, nl. uitbreiding met twee inheemsche of met 1 inheemsch en 1 uitheemsch lid. Aangezien door een uitbreiding met twee inheemsche leden een juistere verhouding wordt verkregen tusschen de getalsterkte en de maatschappelijke beteekenis van de tot die groep behorende kiezers en het aantal hunner vertegenwoordigers in den raad dan bij toekenning van een zetel aan elk der beide niet-Nederlandsche bevolkingsgroepen, waarbij nog komt dat het aantal ontwikkelde inheemschen te Tegal beduidend grooter is dan in andere gemeenten van ongeveer gelijke beteekenis, terwijl daarentegen onder de uitheemsche niet-Nederlandsche bevolkingsgroep geen personen van gelijke ontwikkeling worden aangetroffen, geeft de Regeering aan vermeerdering uitsluitend van het aantal inheemsche zetels met twee, de voorkeur.

Cheribon. De gemeente Cheribon telt 32971 inwoners, waarvan :

onderdanen Nederlanders.	1.201
inheemsche onderdanen niet-Nederlanders	24.930
uitheemsche onderdanen niet-Nederlanders	7.191

Het aantal kiezers volgens de kiezerslijst 1929/1930 bedraagt :

onderdanen Nederlanders.	361
inheemsche onderdanen niet-Nederlanders	414
uitheemsche onderdanen niet-Nederlanders	106.

De percentsgewijze bedragen in de gemeentelijke inkomsten bedraagt :

onderdanen Nederlanders	32½%
inheemsche onderdanen niet-Nederlanders	41 %
uitheemsche onderdanen niet-Nederlanders	25½%

De verhoudingscijfer voor de door de raadsleden bijgewoonde zittingen zijn als volgt:

	1928	1929
Europeesche raadsleden	55.9%	85.7%
Inheemsche raadsleden.	44.7%	62.9%
Uitheemsche raadsleden	32.6%	3.36%

De percentsgewijze opkomst van de kiezers heeft bedragen:
1927: 1 verkiezing voor de bezetting van een inheemschen zetel; opkomst kiezers bij de eerste stemming 36.2%, bij de tweede stemming 37.4%.

In 1928 en 1929 verliepen alle verkiezingen bij enkele candidaatstelling met uitzondering van die voor de bezetting van één Europeeschen zetel in 1929, waarbij 27,7% van de kiezer dezer groep hun stem uitbrachten.

Bij de instelling van de gemeente Cheribon (Staatsblad 1906 No. 122) werd het aantal raadsleden vastgesteld op 11, bij een zetelverhouding 8: 2: 1. Bij Staatsblad 1917 No. 587 werd het aantal Inheemsche zetels uitgebreid met 2, waarmede de zetelverhouding 8: 4: 1. werd verkregen.

De beteekenis van de gemeente Cheribon als handelscentrum en havenplaats, blijkende uit het groot aantal Europeaeen en Vreemde Oosterlingen, en het budget voor den gewonen dienst over 1928, ten bedrage van rond f 864.000,— tegen f 226.000,— respectievelijk f 288.000,— voor Pekalongan en Tegal, in aanmerking genomen, is het totaal raadsleden, thans 13 bedragende, naar het oordeel der Regeering te gering. Uitbreiding met 4 zetels wordt door de beteekenis dezer gemeente gerechtvaardigd.

Een zoodanige uitbreiding opent de volgende mogelijkheden voor de verdeeling der zetels:

9: 6: 2,
9: 7: 1,
9: 5: 3,
of 9: 4: 4.

Aan de eerste oplossing, nl. 9: 6: 2, geeft de Regeering de voorkeur,

aangezien door een uitbreiding van het aantal Nederlandsche en uitheemsche niet-Nederlandsche raadszetels elk met 1 en van het aantal inheemsche niet-Nederlandsche raadszetels met 2, de billijkste verhouding zal worden verkregen tusschen de zielentallen, kiezerstallen, belastingbijdragen en onderlinge beteekenis dezer groepen en het aantal hunner vertegenwoordigers in den raad. Dat de onderscheiden bevolkingsgroepen voldoende geschikte elementen zullen opleveren die genegen zijn een zetel in den raad in te nemen, meent de Regeering op grond van verkregen inlichtingen niet te moeten betwijfelen.

Soerabaja. De gemeente Soerabaja telt volgens de voor het oogenblik ter beschikking staande gegevens 258.000 inwoners, waarvan 25.000 onderdanen Nederlanders, 189.000 inheemsche onderdanen en 44.000 uitheemsche onderdanen niet-Nederlanders.

Het aantal kiezers bedraagt volgens de kiezerslijsten 1929/1930 :

onderdanen Nederlanders	4.988
inheemsche onderdanen niet-Nederlanders	2.242
uitheemsche onderdanen niet-Nederlanders	2.503

De percentsgewijze bijdrage in de gemeentelijke inkomsten over 1929 bedragen :

	Eur.	Inl.	Vr. O.
Inkomstenbelasting	70 ⁰ / ₁₀₀	5 ⁰ / ₁₀₀	25 ⁰ / ₁₀₀
Vennootschapsbelasting	88 ⁰ / ₁₀₀	1 ⁰ / ₁₀₀	11 ⁰ / ₁₀₀
Vervoermiddelenbelasting	55 ⁰ / ₁₀₀	12 ⁰ / ₁₀₀	33 ⁰ / ₁₀₀
Hondenbelasting	55 ⁰ / ₁₀₀	10 ⁰ / ₁₀₀	35 ⁰ / ₁₀₀
Vermakelijkheidsbelasting	25 ⁰ / ₁₀₀	50 ⁰ / ₁₀₀	25 ⁰ / ₁₀₀
Pasarbedrijf inkomsten	5 ⁰ / ₁₀₀	70 ⁰ / ₁₀₀	25 ⁰ / ₁₀₀

De percentages van de bijgewoonde raadszittingen zijn :

Europeesche raadsleden	86 ⁰ / ₁₀₀
Inheemsche raadsleden	75.5 ⁰ / ₁₀₀

Voor de in 1928 en 1929 gehouden tusschentijdsche verkiezingen had slechts eenmaal stemming plaats, en wel in de groep onderdanen - Nederlanders, waarbij 24⁰/₁₀₀ van de kiezers hun stem uitbrachten.

Bij de instelling der gemeente (Staatsblad 1906 No. 149) werd het aantal raadsleden vastgesteld op 23, waarvan 15 onderdanen-Nederlanders, 5 inheemsche onderdanen niet-Nederlanders en 3 uitheemsche onderdanen-niet-Nederlanders. Bij Staatsblad 1917 No. 587 werd het aantal raadsleden nader vastgesteld op 27, waarvan 15 onderdanen Nederlanders, 8 inheemsche- en 4 uitheemsche onderdanen niet-Nederlanders.

Als gevolg van de voortschrijdende ontwikkeling, is de beteekenis van de niet-Europeesche bevolkingsgroep sedert dien belangrij toegenomen, een proces dat zich in Soerabaja door tal van factoren naar verhouding nog

sneller heeft afgespeeld dan in de meeste andere gemeenten. Bovendien vindt een aanzienlijk getal inheemschen en uitheemsche niet-Nederlanders emplooi in het groot aantal Westersche bedrijven en zaken dat in zekeren zin het Westersch karakter dezer stadsgemeente bepaalt. Als werkkrachten maken zij daarvan zelfs een onmisbaar element uit. De Regeering is daarom van oordeel, dat het tegenwoordige aantal raadsleden van de Inheemsche en uitheemsche bevolkingsgroepen niet meer in eene juiste verhouding staat tot het maatschappelijk nut in de beteekenis dezer bevolkingsgroepen ¹⁾.

Zij wenscht daarom aan het onder deze groepen levende verlangen naar uitbreiding van het aantal raadszetels zooveel tegemoet te komen door uitbreiding te geven aan het aantal inheemsche respectievelijk uitheemsche raadszetels. Handhaving van de Europeesche meerderheid is nochtans noodzakelijk met het oog op het overwegend Westersch karakter dezer stadsgemeente.

Uitbreiding van het totaal aantal raadszetels, thans 27 bedragend, met 2, 4 of 6 zetels — verdergaande uitbreiding komt der Regeering niet gewenscht voor — geeft wat aangaat het aantal zetels dat aan iedere bevolkingsgroep ware toe te kennen, als mogelijkheden de volgende verhoudingscijfers:

15 : 9 : 5

15 : 10 : 4

16 : 10 : 5

16 : 11 : 4

17 : 11 : 5

17 : 12 : 4

Van deze mogelijkheden geeft de Regeering de voorkeur aan de verhoudingscijfers 16 : 10 : 5, aangezien Haars inziens daardoor het best uitdrukking wordt gegeven aan de onderlinge beteekenis der verschillende bevolkingsgroepen voor deze gemeente voor wat betreft hare aanspraken op zetels in den raad, en van een regeling op dezen voet redelijkerwijs bevrediging van beide bevolkingsgroepen mag worden verwacht.

Dat die groepen voldoende geschikte krachten zullen opleveren, genegen om een zetel in den raad in te nemen, acht de Regeering niet aan twijfel onderhevig.

(¹) Noot.

Hierbij dient te worden aangeteekend, dat door de voorgenomen doorvoering van de opheffing der Stadsdesa's, welke bij den Volksraad aanhangig werd gemaakt (vgl. Bijlagen Handelingen Volksraad 1927 — 1928, Onderwerp 114, stukken 1—3) de taak dezer Stadsgemeente met betrekking tot de belangen der Inlandsche bevolking nog aanmerkelijk zal worden uitgebreid. Voorstellen om met de daaruit voortvloeiende uitgaven rekening te houden zijn den Volksraad aangeboden bij nota van wijziging op de I^{ve} Afdeeling der begrooting voor 1931 (Bijlagen Handelingen Volksraad 1930/1931 Onderwerp 1, Afd. IV, stuk 29).

K e d
43430 i
waarvar
onderda
inheems
uitheem
Het a
onderda
inheems
uitheem
Het a
onderda
Inheems
uitheem
Het p
mate ve
het zelf
De p
meenteli
onderda
inheems
uitheem
De v
zittingen

Nederlan
Inheemsc
uitheems
Omtre
vallen ge
1926 alle
Bij de
raadslede
1 Vreem
Bij Sta
verhoudi
Ofscho
slechts f
tal inhee
ding var

Kediri. De gemeente Kediri telt volgens de beschikbare gegevens 43430 inwoners, waarvan

onderdanen Nederlanders	978
inheemsche onderdanen niet-Nederlanders	38.821
uitheemsche onderdanen niet-Nederlanders	3.631.

Het aantal kiesgerechtigden bedraagt volgens de kiezerslijsten 1929/1930:

onderdanen Nederlanders	232
inheemsche onderdanen niet-Nederlanders	363
uitheemsche onderdanen niet Nederlanders	33.

Het aantal personen bekwaam om als raadslid op te treden bedraagt:

onderdanen Nederlanders	± 100
Inheemsche onderdanen niet-Nederlanders	± 50
uitheemsche onderdanen niet-Nederlanders	± 20.

Het particulier element is onder laatstbedoelde personen in voldoende mate vertegenwoordigd, voor de uitheemsche niet-Nederlandsche groep zijn het zelfs nagenoeg allen particulieren.

De percentsgewijze bijdrage van de drie bevolkingsgroepen in de gemeentelijke inkomsten over 1929 bedraagt:

onderdanen Nederlanders	23 $\frac{1}{2}$ %
inheemsche onderdanen niet-Nederlanders.	49 %
uitheemsche onderdanen niet-Nederlanders	27 $\frac{1}{2}$ %.

De verhoudingscijfers voor de door de raadsleden bijgewoonde raadszittingen zijn als volgt:

	1928	1929
Nederlandsche raadsleden	90 %	78 %
Inheemsche raadsleden	80 %	61 %
uitheemsche raadsleden	75 %	60 %.

Omtrent de percentsgewijze opkomst van de kiezers bij de verkiezingen vallen geen cijfers van meer recenten datum te produceeren aangezien sedert 1926 alle vacatures bij enkele candidaatstelling werden vervuld.

Bij de instelling der gemeente (Staatsblad 1906 No. 148) werd het aantal raadsleden vastgesteld op 13, in de verhouding 9 Europeanen: 3 Inlanders: 1 Vreemde Oosterlingen.

Bij Staatsblad 1917 No. 587 werd dit totaal gehandhaafd, doch de zetelverhouding gewijzigd in 8 : 4 : 1.

Ofschoon de beteekenis dezer gemeente — het budget over 1928 bedroeg slechts f 182.000,— op zich zelf beschouwd niet tot uitbreiding van het aantal inheemsche respectievelijk uitheemsche zetels noopt, zoo wettigt de verhouding van de zielen- en kiezerstallen zoowel als van de belastingspercen-

tages uitbreiding van het aantal inheemsche en uitheemsche zetels wel, en wordt eenige uitbreiding overigens ook gemotiveerd door het geprononceerd landelijk karakter van een groot deel dezer gemeente. Daarin zijn immers 38 desa's opgenomen, zoodat van bedoelde uitbreiding verbetering van het contact met de niet-Europeesche bevolking en vermeerdering van hare belangstelling voor gemeentezaken mag worden verwacht. Indien wordt uitgegaan van de kleinste uitbreiding, nl. met 2 niet Europeesche zetels, laat dit slechts 2 mogelijkheden toe, nl. uitbreiding met 2 inheemsche zetels of met 1 inheemschen en 1 uitheemschen niet-Nederlandschen zetel.

Aangezien uitbreiding met 1 inheemschen en 1 uitheemschen niet-Nederlandschen zetel een juistere verhouding geeft tusschen de onderlinge beteekenis en de belangstelling dezer groepen voor gemeentezaken en het aantal harer vertegenwoordigers in den raad, geeft de Regeering aan deze oplossing de voorkeur. De Regeering meent overigens niet te moeten betwijfelen dat de inheemsche en uitheemsche niet-Nederlandsche bevolkingsgroepen voldoende figuren zullen opleveren, geschikt en genegen om een zetel in den raad in te nemen.

Personalia.

Benoemd:

tot lid van den gemeenteraad van Fort de Kock, F. H. J. A. Wilmar.

Gekozen:

tot lid van den stadsgemeenteraad van Semarang M. C. van de Putte en R. Parwitokoesoemo.

Officieele Mededeelingen.

Decentralisatie-Gedenkboek.

Naar aanleiding van verschillende verzoeken om inlichtingen, wordt medegedeeld, dat het Decentralisatie-gedenkboek vrij zeker nog deze maand, anders in elk geval in het begin van de volgende maand verschijnt.

Op welke voorwaarden het gedenkboek voor de leden verkrijgbaar zal worden gesteld, zal tijdig worden bekend gemaakt.

17e Jaar

L

Org

De
Ge
do
en

Red

Vaste me

Opneming

Stukken
Semarang,

Pendrian 2

Red:

Enkele
der

Het is a
met betrek
gekomen
het Regeer
is. M. a. v
schriften e
gemis geve
wordt gem
voorbehand
Locale Rad
waar een
pieele pun
kan geven
ander doel
moest uitv